

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2000 m. balandžio 4 d. nutarimu
Nr. 388 (Lietuvos Respublikos
Vyriausybės 2022 m. d.
nutarimo Nr. redakcija)

TRAKŲ ISTORINIO NACIONALINIO PARKO NUOSTATAI

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Trakų istorinio nacionalinio parko nuostatai (toliau – nuostatai) nustato Trakų istorinio nacionalinio parko (toliau – nacionalinis parkas) steigimo tikslus, išskirtinę vertę, etnografinio regiono architektūros ir sodybų planavimo tradicijomis pagrįstus reikalavimus, detalizuoja Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nurodytus apsaugos reikalavimus, nustato nacionalinio parko valdymo, apsaugos ir tvarkymo organizavimo ypatumus.

2. Veiklą nacionaliniame parke reglamentuoja Lietuvos Respublikos miškų įstatymas, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas, Lietuvos Respublikos reklamos įstatymas, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas, Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatymas, Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas, Lietuvos Respublikos statybos įstatymas, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas, Lietuvos Respublikos turizmo įstatymas, Lietuvos Respublikos ūkininko ūkio įstatymas, Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodeksas, Lietuvos Respublikos želdynų įstatymas, Trakų istorinio nacionalinio parko planavimo schema (ribų ir tvarkymo planai), nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentai, kultūros paveldo objektų tipiniai ir individualūs apsaugos reglamentai ir nuostatai.

3. Nuostatuose vartojamos sąvokos:

3.1. **Apžvalgos aikštelė** – vieta, iš kurios atsiveria panoraminis kraštovaizdis ir kurioje gali būti įrengta mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų, taip pat gali būti pastatytas apžvalgos bokštas.

3.2. **Atokvėpio vieta** – trumpam poilsiui be nakvynės skirta vieta, kurioje gali būti įrengta mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų.

3.3. **Dvaro (palivarko) sodyba** – dvaro (palivarko) teritorijos dalis, kurią sudaro istoriškai susiformavęs vientisas žemės plotas su visais jame esančiais įvairios paskirties statiniais ir želdiniais, vandens telkiniais, įrenginiais, mažaisiais kraštovaizdžio architektūros elementais, dailės kūrinių, taip pat visų nurodytų statinių liekanomis, sudarančiomis teritorinį, funkcinį ir architektūrinį vienetą.

3.4. **Kraštovaizdžio estetinė vertė** – bendraisiais estetikos kriterijais išreiškiamos natūraliai susiformavusio ir natūralų pobūdį išlaikiusio ir (ar) žmogaus veiklos sukurto ir jo sambūvį su aplinka atspindinčio kraštovaizdžio savybės.

3.5. **Lankomi objektai** – paveldo objektai, kiti saviti kraštovaizdžio objektai ir kompleksai, savitų reiškinių vietos.

3.6. **Mažieji kraštovaizdžio architektūros elementai** – informaciniai skydai, stendai, ženklai ir riboženkliai; šiukšliadėžės; dviračių stovai, sūpynės, laipynės, dekoratyvinės skulptūros, šviestuvai, stebėjimo įrenginiai (žiūronai, teleskopai); atraminės sienelės, tvorelės, platformos, pakylės; laiptai, lieptai, tilteliai, pavėsinės (stoginės), kiti teritorijos vientiso stiliaus tvarkymo ir puošybos objektai.

3.7. **Mokomasis takas** – edukacinis pėsčiųjų takas, kuriame pateikiant mokomąją ir (ar) aiškinamąją informaciją, mokoma suvokti gamtos vertybes ir reiškinius. Šalia mokomojo tako gali būti įrengta informacinių skydų ir (ar) stendų, rodyklių, riboženklių, atraminių sienelių, tvorelių, laiptų, lieptų, tiltelių, vertybėms apžvelgti ir (ar) stebėti skirtų nesudėtingų statinių, prietaisų ir (ar) įrenginių.

3.8. **Pažintinis takas** – pėstiesiems, nemotorinių transporto priemonių naudotojams ar žirgų turizmui įrengtas takas, skirtas susipažinti (aplankyti) su lankomais objektais, savitais regionais; šalia jo gali būti įrengta mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų.

3.9. **Poilsiavietė** – laikinai apsisotai be nakvynės skirta teritorija, kurioje gali būti įrengta mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų, laužaviečių, automobilių stovėjimo aikštelė;

3.10. **Rekreaciniai pastatai** – viešbučių ir poilsio paskirties pastatai, kuriuose teikiamos apgyvendinimo paslaugos (poilsio, nakvynės, svečių namai, viešbučiai, kempingai, moteliai, turizmo centrai ir bazės, vasarnamiai), ir gydymo paskirties pastatai (sanatorijos, sveikatingumo kompleksai).

3.11. **Stovyklavietė** – poilsiui su nakvyne skirta teritorija, kurioje gali būti įrengta mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų, taip pat gali būti teikiama turistinės stovyklos paslauga.

3.12. **Tradicinė etnografinio regiono architektūra** – etnografiniame regione ir Trakų istorinio nacionalinio parko teritorijoje bei jos apylinkėse susiformavusi teritorinė erdvinė struktūra, kuriai būdingas tam tikras sodybų planas, apželdinimas, saviti pastatai, jų statybos principai, tradicinės statybos ir apdailos medžiagos ir spalvos, ryšys su kraštovaizdžiu.

3.13. kitos nuostatuose vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Saugomų teritorijų įstatyme, Nekilnojamųjų kultūros paveldo apsaugos įstatyme, Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme, Saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatyme, Teritorijų planavimo įstatyme, Statybos įstatyme, Miškų įstatyme, Želdynų įstatyme, Reklamos įstatyme, Ūkininko ūkio įstatyme, Turizmo įstatyme ir Vidaus vandenų transporto kodekse vartojamas sąvokas.

II SKYRIUS

NACIONALINIO PARKO STEIGIMO TIKSLAI IR IŠSKIRTINĖ VERTĖ

4. Nacionalinio parko steigimo tikslai:

4.1. išsaugoti Lietuvos istorinio valstybingumo centro kultūrinius kompleksus ir jų gamtinę aplinką, formuojančius asociatyvinį kultūrinį kraštovaizdį, reprezentuojantį svarbius Lietuvos ir Rytų Europos istorijos įvykius, Trakų ežeryno ir kitas vertingas (tipiškas ir unikalias) ekosistemas, juos tvarkyti ir racionaliai naudoti bei sudaryti prielaidas darniam teritorijos vystymui;

4.2. išsaugoti biologinę įvairovę, ekosistemų stabilumą, sudaryti sąlygas taikomiesiems kraštovaizdžio, biologinės įvairovės, kultūros ir gamtos vertybių tyrimams ir stebėjimams vykdyti, informacijai kraštovaizdžio, biologinės įvairovės, kultūros ir gamtos vertybių apsaugos ir kitose srityse kaupti;

4.3. puoselėti nacionalinio parko išskirtinę vertę propaguojančią edukacinę, muziejinę ir kultūrinę veiklą, propaguoti Dzūkijos (Dainavos) etnografinio regiono Trakų miesto ir jo apylinkių, karaimų, totorių ir kitų tautinių mažumų, gyvenančių nacionaliniame parke, etnokultūros tradicijas (statybos, amatų, nematerialaus paveldo);

4.4. sudaryti sąlygas vystyti tausojantį pažintinį turizmą, propaguoti ekologinį ūkininkavimą;

4.5. plėtoti visuomenės paveldosauginį, ekologinį ir gamtosauginį švietimą;

4.6. atkurti sunaikintus, pažeistus kultūrinius ir gamtinius kompleksus ir objektus (vertybes).

5. Nacionalinio parko išskirtinę vertę formuoja:

5.1. kraštovaizdžio savitumas ir įvairovė: Trakų ežerynas – unikalus geomorfologinis ir hidrografinis kompleksas, išsiskiriantis savo morfostruktūra, hidrogeologiniais-hidrologiniais ryšiais ir asociatyvinio kultūrinio kraštovaizdžio bruožais. Vaizdingo kultūrinio kraštovaizdžio įvairovė, iliustruojanti žmogaus ir gamtos darnų sambūvį bei Lietuvos gyventojų gebėjimą istorijos eigoje išmoningai panaudoti gamtinę aplinką valstybės kūrimui, savigynai ir racionaliai saviraiškai;

5.2. savitas kultūros paveldas: Lietuvos istorinė sostinė Senuosiuose Trakuose su piliaviete (Vytauto Didžiojo gimtine), Benediktinų vienuolyno ansambliu ir gatviniu kaimu, didžiųjų ežerų apsupti Naujieji Trakai su Salos bei Pusiasalio pilimis, Vytauto Didžiojo funduota bažnyčia su popiežiaus Klemenso XI karūnuotu Dievo Motinos paveikslu, Bernardinų vienuolynu, daugiataučiu ir daugiakonfesiniu mediniu senamiesčiu, senosiomis karaimų, žydų ir krikščionių kapinėmis, pusiasalyje tarp Skaisčio

ir Galvės ežerų – grafų Tiškevičių įkurtas Užutrakio dvaro sodybos ansamblis, suprojektuotas architektų E. F. Andre ir J. Huso, Bražuolės piliavietė ir pilkapiai, Daniliškių piliakalnis ir kapinynas, Varnikų piliakalnis, Rėkalnio alkakalnis, Varnikėlių, Serapiniškių, Daniliškių ir kiti etnografiniai kaimai;

5.3. negyvosios gamtos vertybės: Kėstučio kalnas, atveriantis įspūdingą 360 laipsnių panoramą, leidžiančią suvokti nacionalinio parko kraštovaizdžio struktūrą ir savitumą;

5.4. gyvosios gamtos vertybės: didelė natūralių ekosistemų įvairovė su Europos Bendrijos svarbos natūraliomis buveinėmis bei saugomų augalų ir gyvūnų rūšimis, senasis Varnikų miškas, Ilgelio ir Plomėnų pelkės su užaugančiais ežerėliais, Bražuolės upės ištakos su pelkėtais miškais ir šaltiniais, Akies ežeras ir jo apyežerės, Alsakių miškas, natūralios stepinės ir šienaujamos mezofitų pievos;

5.5. Lietuvių tautos ir tautinių mažumų (karaimų, totorių, žydų, lenkų, rusų) dvasinio ir medžiaginio paveldo sinkretinė visuma, išsiskirianti tik Trakams būdingomis kultūrinėmis tradicijomis.

III SKYRIUS

APSAUGOS IR TVARKYMO REIKALAVIMAI, TAIKOMI VISOSE NACIONALINIO PARKO FUNKCINIO PRIORITETO ZONOSE

6. Nacionalinio parko apsaugos ir tvarkymo ypatumai, veiklos reglamentavimas ir etnografinio regiono Trakų miesto ir jo apylinkių architektūros ir sodybų planavimo tradicijomis pagrįsti reikalavimai siejami su funkcinio prioriteto ir kraštovaizdžio tvarkymo zonomis, nustatytomis nacionalinio parko planavimo schemeje (ribų ir tvarkymo planuose). Kraštovaizdžio tvarkymo zonose teritorijos naudojamos ir apsauga reguliuojama vadovaujantis Saugomų teritorijų tipiniu apsaugos reglamentu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 19 d. nutarimu Nr. 996 „Dėl Saugomų teritorijų tipinio apsaugos reglamento patvirtinimo“.

7. Įgyvendinant Saugomų teritorijų įstatymo nuostatas ir nacionalinio parko planavimo dokumentų sprendinius, nacionaliniame parke skatinama:

7.1. veikla, išsauganti kultūros ir gamtos vertybes, biologinę įvairovę, išryškinanti kraštovaizdį, saugomų rūšių apsaugos priemonių įgyvendinimas:

7.1.1. kultūros ir gamtos paveldo objektų tyrimas, ieškant efektyvesnių jų išsaugojimo ir naudojimo būdų, naujų vertingų objektų paieška ir įteisinimas, konkrečių apsaugos ir tvarkymo priemonių įgyvendinimas;

7.1.2. gamtotvarkos priemonių įgyvendinimas, ūkininkavimo formos, palaikančios palankią buveinių, saugomų rūšių ir miško medžių ir kitų želdinių apsaugos būklę;

7.1.3. Dzūkijos (Dainavos) etnografiniam regionui ir Trakų miestui ir jo apylinkėms būdingų etnografinių sodybų statyba;

7.1.4. miškų ekosistemų apsaugos funkcijų stiprinimas didinant biologinę įvairovę, veisiant ir formuojant mišrius ir įvairaus amžiaus medynus. Konservacinio ir ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zonose plyno miško kirtimo biržėse atkuriant mišką, prioritetas teikiamas miško žėlimui;

7.2. veikla, palaikanti arba atkurianti tradicinius kultūrinės ar gamtinės aplinkos elementus:

7.2.1. pažeistų ekosistemų atstatymas formuojant želdynus, atkuriant natūralų hidrologinį režimą, kraštovaizdžio struktūrą formuojančius elementus ir kraštovaizdžio estetinę vertę;

7.2.2. miško įveisimas teritorijų planavimo dokumentuose numatytose vietose, vadovaujantis Miškų įstatymu;

7.2.3. agrarinės aplinkosaugos priemonių, susijusių su Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijų ir vandens telkinių apsauga, įgyvendinimas, tradicinio neintensyvaus ir ekologinio ūkininkavimo plėtojimas;

7.2.4. invazinių rūšių paplitimo naujų židinių prevencija ir (arba) išplitusių naikinimas;

7.3. Dzūkijos (Dainavos) etnografinio regiono Trakų miesto ir jo apylinkių kultūros, tradicinės kaimo gyvensenos puoselėjimas, tradicinių amatų propagavimas. Skatinama esamose sodybose teikti

kaimo turizmo paslaugas puoselėjant ir propaguojant šio etnografinio regiono Trakų miesto ir jo apylinkių architektūros tradicijas;

7.4. tausojančio turizmo plėtra, prioritetą teikiant: kultūriniam ir gamtiniam turizmui, kultūros ir gamtos vertybių, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos propagavimui siekiant vertybių apsauga sudominti kultūros ir gamtos vertybių savininkus, valdytojus ir naudotojus;

7.5. teritorijos pritaikymas rekreacijai, lankymui pagal nacionalinio parko planavimo schemas (ribų ir tvarkymo planų) sprendinius, atsižvelgiant į kraštovaizdžio, kultūros ir gamtos vertybių išsaugojimo reikalavimus.

8. Pastatai nacionaliniame parke projektuojami, statomi, rekonstruojami ir (ar) kapitališkai remontuojami, teritorijų planavimo ir kiti dokumentai rengiami atsižvelgiant į Dzūkijos (Dainavos) etnografinio regiono – Trakų miestui ir jo apylinkėms – būdingos statybos, architektūros ir sodybų planavimo tradicijas, siekiant:

8.1. išlaikyti gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio, kultūrinių ir gamtinių kompleksų bei objektų vertės požymius;

8.2. išsaugoti išlikusią (susiformavusią iki 1940 m.) būdingą gyvenamųjų vietovių planinę erdvinę struktūrą;

8.3. išlaikyti tradicinius Dzūkijos (Dainavos) etnografinio regiono Trakų miestui ir jo apylinkėms būdingus sodybų bruožus ir architektūrą: planinę struktūrą, pastatų formas, dydį (tūrį), matmenis, statybos produktus, spalvas.

9. Sodybų ir ūkininkų sodybų pastatai projektuojami, statomi, rekonstruojami ir remontuojami vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymu, Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymu, Statybos įstatymu, Ūkininko ūkio įstatymu ir Dzūkijos (Dainavos) etnografinio regiono Trakų miesto ir jo apylinkių architektūros ir sodybų planavimo tradicijomis pagrįsti reikalavimais, nurodytais nuostatuose. Pagalbinio ūkio paskirties ir kitos (ūkio) paskirties pastatai už sodybos teritorijos ribų nacionalinio parko teritorijoje nestatomi.

10. Rekreaciniai pastatai statomi rekreacinio, ūkinio ir kito (gyvenamosios paskirties) funkcinio prioriteto zonose. Ūkinio ir gyvenamojo prioriteto zonose esantys nebenaudojami gamybos, pramonės ir sandėliavimo paskirties pastatai gali būti rekonstruojami į rekreacinius pastatus.

11. Pastatai sodyboje išdėstomi atsižvelgiant į susiformavusią kaimo / vietovės struktūrą (valakinę, vienkaminę, kupetinę ar kitą vietovei būdingą). Sodybos pastatais užstatomas bendras žemės plotas turi atitikti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro tvirtinamo statybos techninio reglamento, nustatančio reikalavimus vieno ar dviejų butų gyvenamosios paskirties pastatams, reikalavimus, bet negali viršyti 300 m².

12. Sodybos pastatai projektuojami, statomi, rekonstruojami ar remontuojami pagal šiuos reikalavimus:

12.1. remontuojant pastatus taikomi nuostatų 12.5–12.9 papunkčiuose nustatyti reikalavimai;

12.2. statomi tik nesublokuoti gyvenamieji namai. Gyvenamieji namai neblokuojami ir su ūkiniais pastatais, garažais, išskyrus kompaktiško užstatymo gatvinių kaimų teritorijas;

12.3. gyvenamuoju namu užstatomas žemės plotas – iki 120 m². Gyvenamasis namas – vieno aukšto (galima įrengti mansardą) stačiakampio formos. Didžiausias gyvenamojo namo aukštis – 7,5 m (aukštis skaičiuojamas nuo visų pastato projektinių kampų žemės paviršių altitudžių aritmetinio vidurkio iki stogo kraigo aukščiausio taško). Stogai – simetriški, dvišlaičiai, keturšlaičiai (valminiai, pusiauvalminiai), 40°–42° nuolydžio su karnizu. Sodybų gyvenamųjų namų langų rėmai suskaidomi (arba vizualiai suskaidomi) į keturias, šešias dalis. Langai gyvenamuosiuose namuose – vertikalaus stačiakampio formos, jų aukščio ir pločio santykis – 1:0,7–0,8. Stogų skliautų langeliai smulkesni. Pastatų stoguose gali būti naudojami lygiai su stogo plokštuma įrengti stoglangiai (jei funkcinio prioriteto zonose nenumatyta kitaip); langas skaidomas tradiciniu būdu (piešiniu);

12.4. pagalbinio ūkio paskirties pastatai – vieno aukšto simetriškais, dvišlaičiais arba keturšlaičiais 2,3–2,5 m. aukščio su karnizu stogais, kurių nuolydis 38°–40°. Klojimo, daržinės aukštis – iki 8,0 m, kiti pagalbinio ūkio paskirties pastatai – ne aukštesni kaip 6,0 m (aukštis skaičiuojamas nuo visų pastato

projektinių kampų žemės paviršių altitudžių aritmetinio vidurkio iki stogo kraigo aukščiausio taško). Pastatų planas – ištęstas stačiakampis, didžiausiojo iš sodybos gyvenamosios paskirties pastato (namo) priklausinių užstatomas žemės plotas iki 100 m². Pastatų langai orientuoti horizontaliai. Gyvenamosios paskirties pastato (namo) priklausiniai tradiciškai statomi ne toliau kaip 60 m atstumu nuo gyvenamojo namo (išskyrus pirtį). Šių naujai statomų pagalbinio ūkio paskirties pastatų dydis, proporcijos ir fasadų architektūriniai sprendiniai turi atitikti jų naudojimo paskirtį;

12.5. pastatų stogai dengiami tradicinėmis dangomis: neprofiluoto matinio paviršiaus lakštine skarda, malksnomis, skiedromis, nendrėmis, šiaudais, kita vizualiai panašia danga arba smulkiai skaidyta bitumine danga (bituminėmis čerpėmis), mažų gabaritų šiferiu be asbesto (išskyrus konservacinio funkcinio prioriteto zonas). Lauko rūšiai gali būti apželdinami žole;

12.6. sodybos pastatų stogų spalva: tamsiai ruda, tamsiai pilka, juoda. Visų remontuojamų, rekonstruojamų ar statomų sodybos pastatų stogai dengiami vienodos spalvos ir tekstūros statybos produktais, išlaikant nuostatų 12.3 ir 12.4 papunkčiuose nurodytą stogo nuolydį;

12.7. sodybos pastatų fasadų apdailai naudojamos šios medžiagos: mediena, akmuo, molis, tinkas (išskyrus viensėdžius), laikomasi tradicinių medžiagų apdirbimo technologijų (pjauti, tašyti, netekinti rąstai; apdailos lentos) ir naudojimo būdų. Statomų karkasinių ir silikatinių plytų ar blokelių mūro pastatų fasadų apdailai naudojamos medinės lentos, dailylentės, tinkuojamos sistemos. Stogo dangai ir fasadų apdailai naudojamos skirtingos statybinės medžiagos;

12.8. sodybos pastatų fasado sienos dažomos šiomis spalvomis: rusva, gelsva, smėlio, žalsva, žalia, tamsiai pilka, ruda, geltona, natūralaus medžio;

12.9. sodybų pastatuose draudžiama projektuoti ir įrengti vitrininius langus, dengtas terasas, stogines ir kitas Dzūkijos (Dainavos) etnografinio regiono Trakų miesto ir jo apylinkių sodybų tradicinei architektūrai nebūdingas statinių detales ir elementus.

13. Dvarų (palivarkų) sodybos atstatomos pagal išlikusius istorinius ir (ar) archyvinius dokumentus: vietovės planus, pastatų ir inžinerinių statinių projektus (brėžinius), matavimų bylas, kitus dokumentus, pagal kuriuos atkuriamas buvęs pastatų vaizdas (fasadai, medžiagos, konstrukcijos). Šiais atvejais ir sodyboms, registruotoms Kultūros vertybių registre, nuostatų 11 ir 12 punkto reikalavimai taikomi tiek, kiek neprieštarauja minėtiems istoriniams ir (ar) archyviniais dokumentams ir (ar) Kultūros vertybių registro duomenims. Nuostatų 11 ir 12 punktuose nustatyti reikalavimai pastatų aukščiui ir jų užstatymo plotui, taip pat netaikomi sodyboms, kurių esami pastatai yra aukštesni ir (ar) jais užstatytas žemės plotas yra didesnis, nei nustatyta nuostatų 11 ir 12 punktuose. Rekonstruojant tokius sodybų pastatus, neleidžiama didinti jų tūrio, aukščio ir (ar) pastatais užstatyto sodybų ploto.

14. Nacionalinio parko planavimo schemeje (ribų ir tvarkymo planuose) nustatytose apžvalgos vietose gali būti statomi apžvalgos bokštai. Atokvėpio vietose, poilsiavietėse ir stovyklavietėse gali būti statomos pavėsinės, žmonėms ar daiktams pridengti nuo kritulių ir saulės įrengiamos be patalpų ir palėpių. Pavėsinės gali būti statomos įrengiant stogą ant stulpų arba su ne daugiau kaip dviem išorinėmis sienomis. Pavėsinių spalva: natūrali medžio, juoda arba tamsių atspalvių (ruda, pilka, žalia).

15. Stoginės, skirtos laisvai laikomų žolėdžių gyvūnų, įregistruotų Ūkinių gyvūnų registre, prieglobsčiui nuo kritulių ir vėjo ne sodybose žemės ūkio paskirties žemėje statomos, jų vieta parenkama, laikantis Saugomų teritorijų įstatymo apribojimų ir nuostatų 16 punkte nustatytų reikalavimų. Stoginės vieta raštu derinama su nacionalinio parko direkcija (toliau – Direkcija), atsakinga už nacionalinio parko apsaugą ir tvarkymą. Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 „Dėl Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės), nustatyta tvarka ir per nustatytus terminus:

16. Stoginės statomos vadovaujantis šiais reikalavimais:

16.1. stoginė – stačiakampio plano (pločio ir ilgio santykis 1:2–3, stogai – dvišlaičiai;

16.2 stoginės dengiamos šiferiu be asbesto, neblizgia skarda. Taip pat gali būti dengiamos tradicinėmis dangomis: malksnomis, skiedromis, nendrėmis, šiaudais.

16.3. stoginių statybos ir apdailos medžiaga – mediena, apdirbta tradicinėmis medžio apdirbimo technologijomis (pjauti, tašyti, netekinti rąstai; tipinių formų apdailos lentos). Stoginių spalva: tamsių atspalvių (ruda, pilka, žalia), juoda arba natūrali medžio spalva.

16. Tvorų, inžinerinių statinių, įrenginių statymas ir (ar) įrengimas turi atitikti šiuos reikalavimus: sodyba aptveriamą ne aukštesnėmis kaip 1,2 m aukščio perregimomis ažūrinėmis (kiaurymių plotas: ne mažiau kaip 45 %) tvoromis (medinių virbų, tašelių, karčių, išskyrus horizontalias lentas) be cokolių. Tvoroms statyti naudojami ne daugiau nei dviejų rūšių statybos produktai. Neleidžiama įrengti vartų su antvarčiais.

17. Vandens telkiniuose prie esamos sodybos leidžiama įrengti vieną iki 15 m ilgio nuo vandens telkinio kranto, ne didesnę kaip 30 m² ploto, iki 2 m pločio pontoninį arba medine danga ar jos imitacija padengtą lieptą. Jei viršvandeninės augalijos juosta yra platesnė nei 15 m, leidžiama statyti ilgesnius lieptus, bet išsikišančius ne daugiau kaip 2 m už viršvandeninės augalijos juostos. Urbanizuotose (užstatytose) rekreacinėse teritorijose liepto matmenys nustatomi statinio projekto sprendiniuose.

18. Inžineriniai statiniai projektuojami, statomi (tiesiami), rekonstruojami ar remontuojami, vadovaujantis Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo nuostatomis, taip, kad nebūtų keičiami kraštovaizdžio pobūdis ir jo estetinės vertės. Rekonstruojant esamas, ne aukštesnės kaip 110 kW įtampos elektros perdavimo linijas, jas tiesti rekomenduojama požeminiais kabeliais.

19. Saulės šviesos energijos elektrines leidžiama įrengti ant pastatų stogų, pastatų fasadų, išskyrus Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme numatytus atvejus.

20. Saulės šviesos energijos elektrines, saulės šilumos energijos kolektorius leidžiama įrengti, išskyrus Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme numatytus atvejus:

20.1. nacionalinio parko ekologinės apsaugos, rekreacinio, ūkinio ir kito funkcinio prioriteto zonose esančių sodybų žemės sklypuose, statant iki 10 kW galingumo saulės šviesos energijos elektrines ar saulės šilumos energijos kolektorius;

20.2. nacionalinio parko ekologinės apsaugos, rekreacinio, ūkinio ir kito funkcinio prioriteto zonose esamų fermų, pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijose (gamybos, remonto ir pramonės įmonių ar dirbtuvių, sandėlių statiniams skirtuose žemės sklypuose), statant iki 30 kW galingumo saulės šviesos energijos elektrines ar saulės šilumos energijos kolektorius.

21. Projektuojant didesnes kaip 500 m² automobilių ir autobusų stovėjimo aikšteles, turi būti išsaugomi esami želdiniai arba numatomos želdinių juostos, skaidančios aikšteles ne didesnėmis kaip 250 m² dalimis. Sodybose įrengiant įvažas, automobilių stovėjimo vietas, naudojamos ažūrinės apželdinamosios dangos, sugeriančios ir (ar) praleidžiančios lietaus vandenį.

22. Buvusių įmonių apleistus pastatus, esančius prie pažintinių, mokomųjų takų, lankomų objektų, apžvalgos bokštų, regyklų ir aikštelių, rekomenduojama nugriauti. Jei tokius pastatus planuojama rekonstruoti (perstatyti), jie pertvarkomi atsižvelgiant į Dzūkijos (Dainavos) etnografiniam regionui būdingus pastatus, skaidant ir mažinant jų tūrius.

23. Išorinė reklama nacionaliniame parke įrengiama vadovaujantis Reklamos įstatymu ir Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymu. Užrašai reklaminiuose ir informaciniuose skyduose, stenduose rašomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymu. Išorinė reklama kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose įrengiama vadovaujantis Lietuvos Respublikos kultūros ministro patvirtintomis Reklamos kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose įrengimo taisyklėmis. Draudžiama informacinius skydus, stendus kabinti ar kitaip tvirtinti ant medžių, gamtos ir kultūros paveldo objektų, įrengti juos kultūros paveldo objektų vizualinės apsaugos ir gamtos paveldo objektų apsaugos zonose, išskyrus informacinių stendų apie pačius gamtos ar kultūros paveldo objektus įrengimą bei krypties nuorodas pažintiniuose takuose.

24. Kultūros ir gamtos paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose neleidžiama įveisti miško.

25. Kultūros, sporto ir kitos veiklos renginius gamtoje, kuriuose planuojamas didesnis kaip 100 dalyvių skaičius, nacionaliniame parke galima organizuoti tik gavus Direkcijos pritarimą raštu. Reikalavimas netaikomas renginiams, organizuojamiems urbanizuotose ir rekreacinių įstaigų teritorijose, išskyrus masinius komercinius renginius. Prašymai organizuoti renginį Direkcijai teikiami ir nagrinėjami

Taisyklėse nustatyta tvarka ir per nustatytus terminus. Direkcija sprendimą dėl kultūros, sporto ir kitos veiklos renginių organizavimo priima įvertinusi, ar organizuojamas renginys nepakenks saugomoms vertybėms.

26. Nacionaliniame parke palapinės statomos ir laužai kuriami tik įrengtose, informaciniais ženklais pažymėtose vietose.

27. Nardyti galima tik Akmenos ežere. Kituose ežeruose nardyti ar teikti nardymo ar nardymo mokymo paslaugas galima tik tam skirtose ar numatytose vietose, Taisyklių nustatyta tvarka gavus Direkcijos pritarimą raštu, išskyrus ekstremaliųjų įvykių padarinių likvidavimo, paieškos ir gelbėjimo darbus.

28. Ežerų salose (išskyrus salas, patenkančias į Trakų salos ir pusiasalio pilių rezervatą) draudžiama ganyti gyvulius, stovyklauti, o lankymasis leidžiamas tik Taisyklių nustatyta tvarka ir per nustatytus terminus gavus Direkcijos pritarimą raštu. Ežerų salose draudžiama lankytis paukščių perėjimo metu nuo balandžio 1 d. iki liepos 1 d.

29. Laukinių gyvūnų jauniklių vedimo laikotarpiu (balandžio–liepos mėnesiais) šunys vedžiojami tik su pavadėliu.

30. Nacionalinio parko rekreacinio, ūkinio ir kito (gyvenamosios paskirties) funkcinio prioriteto zonose, tam tikslui skirtose vietose, numatytose teritorijų planavimo dokumentuose, gali būti statomi laikini statiniai (paviljonai, palapinės, vasaros teatrai, estrados, atviros šokių aikštelės), skirti renginiams.

IV SKYRIUS

APSAUGOS IR TVRAKYMŲ REIKALAVIMAI, TAIKOMI

KONSERVACINIO FUNKCINIO PRIORITETO ZONOSE

31. Nacionalinio parko konservacinio funkcinio prioriteto zonose:

31.1. draustiniuose, paveldo objektų teritorijose ir gamtos paveldo objektų buferinės apsaugos zonose neleidžiama statyti naujų ar didinti esamų rekreacinių ir kitų pastatų užstatymo plotų, tūrio, statyti naujų ūkininko sodybų su kitos paskirties (fermų, ūkio ir (ar) šiltnamių) pastatais, fermų, žemės ūkio verslo kompleksų, įrengti vėjo energijos generavimo įrenginius ar jų kompleksus;

31.2. paveldo objektų teritorijose draudžiama įrengti saulės šviesos energijos elektrines;

31.3. rezervatuose ir draustiniuose draudžiama įrengti saulės šviesos energijos elektrines ant pastatų stogų ir (ar) fasadų;

31.4. draustiniuose leidžiama įrengti saulės šviesos energijos elektrines, saulės šilumos energijos kolektorius sodybų žemės sklypuose statant iki 10 kW galingumo elektrines ar kolektorius, išskyrus Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme numatytus atvejus. Jų pastatymo vietos Taisyklėse nustatyta tvarka ir per nustatytus terminus turi būti suderintos su Direkcija. Direkcija sprendimą suderinti pastatymo vietą priima įvertinusi ir nustačiusi, kad saulės šviesos energijos elektrinės ir saulės šilumos energijos kolektoriai nebus matomi iš paveldo objektų teritorijų, gatvės, kelio ar apžvalgos vietų (regyklų), turizmo trasų, nepakenks saugomoms kultūros, gamtos ir kraštovaizdžio vertybėms;

31.5. Virš rezervatų ir draustinių galima skraidyti bepiločiais orlaiviais (dronais), oro balionais ir parasparniais tik Taisyklių nustatyta tvarka, gavus Direkcijos pritarimą raštu, išskyrus ekstremaliųjų įvykių padarinių likvidavimo, paieškos ir gelbėjimo atvejus, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės, viešosios tvarkos palaikymo ir kitus teisės aktuose numatytus atvejus. Direkcija sprendimą priima įvertinusi, ar planuojama veikla nesunaikins ir (ar) nesužalos rezervatuose ir draustiniuose saugomų gamtos ir kultūros vertybių, nesužalos ir (ar) netrikdys saugomų rūšių gyvūnų.

32. Nacionalinio parko Salos ir Pusiasalio pilių bei Senųjų Trakų kultūriniuose rezervatuose statyba ir kita ūkinė veikla, nesusijusi su šių kultūrinių rezervatų steigimo ir veiklos tikslais, yra neleidžiama.

V SKYRIUS

APSAUGOS IR TVARKYMO REIKALAVIMAI, TAIKOMI REKREACINIO FUNKCINIO PRIORITETO ZONOSE

33. Tvarkant nacionalinio parko rekreacinio funkcinio prioriteto zonas, didinama kraštovaizdžio estetinė vertė, gerinamos vietovės eksponavimo galimybės, formuojami nauji ar pertvarkomi esami želdiniai, įgyvendinamos reginių formavimo, medynų atsparumo rekreacinėms apkrovoms didinimo priemonės, įrengiami paplūdimiai, poilsiui pritaikomos pakrantės. Jose draudžiama bloginti rekreacinių išteklių kokybę, mažinti kraštovaizdžio estetinę vertę, projektuoti, statyti, įrengti ar plėsti esamus, su rekreacija ir apgyvendinimo paslaugų teikimu nesusijusius statinius, išskyrus nacionalinio parko kitos paskirties žemės gyvenamosios ir visuomeninės paskirties kraštovaizdžio tvarkymo zonas.

34. Urbanizuojamose intensyvaus naudojimo rekreacinėse teritorijose, numatytose nacionalinio parko planavimo schemoje (ribų ir tvarkymo planuose), gali būti įrengiami paplūdimiai, statomi lieptai, leidžiama naujų rekreacinių pastatų statyba, nustatant, kad vyraujanti (ne mažiau kaip 80 %) rekreacinio pastato ar pastatų komplekso paskirtis turi būti poilsio arba reabilitacijos.

35. Paplūdimiai su mažaisiais kraštovaizdžio architektūros elementais ir nesudėtingais paplūdimių statiniais įrengiami teritorijų planavimo dokumentuose numatytose vietose.

36. Neurbanizuojamose ekstensyvaus naudojimo rekreacinėse teritorijose įrengiamos tik atokvėpio vietos, poilsia vietės, stovyklavietės (nacionalinio parko planavimo schemoje (ribų ir tvarkymo planuose) nustatytose vietose).

37. Rekreaciniai pastatams taikomi šie reikalavimai:

37.1. urbanizuojamose intensyvaus naudojimo teritorijose projektuojami ir statomi ne aukštesni kaip 9 m (aukštis skaičiuojamas nuo visų pastato projektinių kampų žemės paviršių altitudžių aritmetinio vidurkio iki stogo kraigo aukščiausio taško) rekreaciniai pastatai, išskyrus atvejus, kai reikia atkurti ar restauruoti kultūros paveldo objektus;

37.2. statant naujus ar rekonstruojant esamus rekreacinius pastatus, rekomenduojama (jeigu pagal Lietuvos Respublikos architektūros įstatymo nuostatas nėra privaloma) rengti architektūrinius konkursus, skirtus geriausiai pastato architektūrinei idėjai išreikšti.

38. Gamtinė aplinka rekreaciniams poreikiams gali būti pertvarkoma nepažeidžiant saugomų gamtos vertybių ir nemažinant miško ir saugomų želdinių ploto.

39. Vandens telkiniai ar jų dalys gali būti naudojami rekreacijai ir juose įrengiama rekreacinė infrastruktūra, vadovaujantis teritorijų planavimo dokumentais ir šiais reikalavimais:

39.1. pramoginiai ir mažieji bei sportiniai laivai gali plaukioti tik su Direkcija suderintais plaukiojimo maršrutais;

39.2. intensyvaus rekreacinio naudojimo vandens telkinių pakrantėse gali būti projektuojamos ir statomos ne didesnės nei 80 m² stacionarios ar plaukiojančios (debarkaderis) prieplaukos, skirtos pramoginių, sportinių ar mažųjų laivų švartavimuisi. Apjungiamos gali būti tik sportiniams laivams skirtos prieplaukos, naudojamos varžybų metu;

39.3. elingai projektuojami ir statomi tik rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje esančių vandens telkinių pakrantėse prie rekreacinių ar sporto įstaigų teritorijų ar jose. Elingas gali būti projektuojamas pagal saugomų valčių ar jachtų skaičių;

39.4. draudžiamas vandens motociklų, vidaus degimo varikliais varomų savaeigių valčių ir katerių plaukiojimas vandens telkiniuose, išskyrus irklavimo sporto tikslams skirtą Galvės ežero akvatorijos dalį, kur motorinės vandens transporto priemonės gali būti naudojamos irklavimo sporto treniruočių ir varžybų metu. Šios akvatorijos naudojimo tvarka nustatyta specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose.

VI SKYRIUS

APSAUGOS IR TVARKYMO REIKALAVIMAI, TAIKOMI KITO (GYVENAMOSIOS PASKIRTIES), EKOLOGINĖS APSAUGOS IR ŪKINIO FUNKCINIO PRIORITETO ZONOSE

40. Kito (gyvenamosios paskirties) funkcinio prioriteto zonose leidžiama statybų plėtra, numatyta savivaldybės teritorijos ar jos dalies bendruosiuose planuose ir nacionalinio parko planavimo schemeje (ribų ir tvarkymo planuose).

41. Nacionalinio parko kito (gyvenamosios paskirties) funkcinio prioriteto zonose gali būti statomi ir rekonstruojami gyvenamieji namai su priklausiniais, išlaikant susiformavusią miesto / miestelio tūrinę erdvinę struktūrą, jo savitumą ir iki 1940 m. susiformavusius pastatų tūrius, aukštingumą, šlaitinius stogus, medžiagiškumą, vadovaujantis statybą reglamentuojančių teisės aktų nuostatomis ir laikantis šių reikalavimų:

41.1. Trakų mieste ir Senuosiuose Trakuose naujai statomi ir rekonstruojami ne aukštesni kaip vieno aukšto su mansarda gyvenamieji namai. Jų aukštis iki stogo kraigo aukščiausio taško – iki 8 m (aukštis skaičiuojamas nuo visų pastato projektinių kampų žemės paviršių altitudžių aritmetinio vidurkio iki stogo kraigo aukščiausio taško). Stogai: dvišlaičiai, 40°–42° nuolydžio, su karnizu. Dengiant šlaitiniais stogais plokščiastogius, po 1940 m. pastatytus pastatus, atsižvelgiant į pastato formą, jie gali būti dengiami keturšlaičiais šlaitiniais stogais su karnizu. Langai skaidomi į keturias, šešias ar daugiau dalių, jų aukščio ir pločio santykis – 1:0,7–0,8. Leidžiama dalimis neskaidyti langų, esančių namų fasaduose vidinio kiemo pusėje, neapžvelgiamoje nuo gatvės, kelio;

41.2. Trakų miesto Naujasodžio kvartale gali būti rekonstruojami ar statomi iki 2 aukštų su mansardomis pastatai. Jų aukštis iki stogo kraigo aukščiausio taško – iki 12 m (aukštis skaičiuojamas nuo visų pastato projektinių kampų žemės paviršių altitudžių aritmetinio vidurkio iki stogo kraigo aukščiausio taško).

42. Nuostatų 41 punkto reikalavimai netaikomi, kai reikia atkurti ir tvarkyti kultūros paveldo objektus (nekilnojamasias kultūros vertybes) arba kai reikia atkurti, formuoti buvusios (iki 1940 m.) statybos pobūdį, pastatyti apžvalgos ar kitos paskirties bokštą, remontuoti, renovuoti ar rekonstruoti daugiaaukščius daugiabučius namus, statytus po 1944 m. Specialūs reikalavimai statyboms taip pat gali būti nustatyti nacionalinio parko planavimo schemeje (ribų ir tvarkymo planuose).

43. Ūkininko sodybų su kitos paskirties (fermų, ūkio ir (ar) šiltnamių) statiniais statyba leidžiama nacionalinio parko planavimo schemeje (ribų ir tvarkymo planuose) numatytose vietose, esančiose ekologinės apsaugos ir ūkinio funkcinio prioriteto zonose, statinius išdėstant ne didesniame kaip 2 ha plote. Joms taikomi šie reikalavimai:

43.1. ūkininko sodyboje vienu fermos, ūkio pastatu ar šiltnamiu užstatomas didžiausias žemės plotas negali viršyti 300 m²;

43.2. leidžiamas ūkininko sodybos pastatais bendras užstatomas žemės plotas:

43.2.1. kai žemės ūkio paskirties žemės sklypo plotas yra nuo 1,0 ha iki 3,1 ha, statiniais užstatomas žemės plotas – iki 500 m²;

43.2.2. kai žemės ūkio paskirties žemės sklypo plotas nuo 3,1 ha iki 10,1 ha, pastatais užstatomas žemės plotas – iki 700 m²;

43.2.3. kai žemės ūkio paskirties žemės sklypo plotas yra 10,1 ha ir daugiau – iki 1000 m².

44. Ūkininko sodybos kitos paskirties pastatus, kurie dėl savo specifikos ir techninių reikalavimų negali būti statomi išlaikant tradicinės Dzūkijos (Dainavos) etnografinio regiono Trakų miesto ir jo apylinkių architektūros savitumus, rekomenduojama pridengti želdiniais, kad šie pastatai sodybose vizualiai nedominuotų.

45. Kiti negyvenamieji pastatai nacionalinio parko kito (gyvenamosios paskirties) funkcinio prioriteto zonose gali būti statomi ir rekonstruojami išlaikant susiformavusią miesto / miestelio tūrinę erdvinę struktūrą, jo savitumą, vadovaujantis statybą reglamentuojančių teisės aktų nuostatomis ir laikantis kompleksinio bei specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose nurodytų reikalavimų. Šių

pastatų statybos ar rekonstrukcijos atvejais rekomenduojama, jeigu Lietuvos Respublikos architektūros įstatyme nenurodyta kitaip, rengti architektūrinius konkursus, skirtus geriausiai statinio architektūrinei idėjai išreikšti.

VII SKYRIUS

NACIONALINIO PARKO VALDYMO, APSAUGOS IR TVARKYMO ORGANIZAVIMAS

46. Nacionalinio parko valdymą, apsaugą ir tvarkymą pagal kompetenciją organizuoja Direkcija. Direkcija yra juridinis asmuo, turintis antspaudą su savo pavadinimu ir sąskaitą banke.

47. Direkcijos savininko teises ir pareigas įgyvendina Lietuvos Respublikos kultūros ministerija.

48. Direkcija atlieka funkcijas, numatytas Saugomų teritorijų įstatyme, kituose įstatymuose ir teisės aktuose.

49. Saugomų teritorijų įstatymo nustatyta tvarka apsaugos ir tvarkymo veiklai nacionaliniame parke koordinuoti sudaroma jungtinė taryba. Jungtinės tarybos personalinę sudėtį tvirtina kultūros ministras.

50. Nacionalinio parko ar tam tikrų jo dalių lankymas gali būti apmokestinamas platinant lankytojo bilietus. Lankytojo bilietų kainą ir platinimo tvarką nustato Kultūros ministerija.
